

Zakład Geoekologii i Paleogeografii, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, al. Kraśnicka 2 c, d, 20-718 Lublin
*anna.godlewska@poczta.umcs.lublin.pl, **i.pidek@poczta.umcs.lublin.pl

ANNA ORŁOWSKA*, IRENA AGNIESZKA PIDEK**

Górski Szlak dla Alergików jako nowy produkt turystyczny Tatr

---

Mountainous Tourist Route for Allergic People as a new tourist product of the Tatras

Słowa kluczowe: alergia, alergicy, szlak turystyczny, szlak górski, Tatry

Keywords: allergy, allergy sufferer, touristic trail, mountainous trail, Tatra mountains

WSTĘP

Alergia to choroba cywilizacyjna, którą coraz częściej nazywa się współczesną epidemią (D'Amato i in. 2007). Wraz z powiększającą się populacją uczulonych i ich ograniczeniami zdrowotnymi nastąpił wzrost zapotrzebowania na specjalne udogodnienia w codziennym życiu alergików. W ostatnich latach powszechne stały się produkty (m.in. lekarstwa, kosmetyki, środki czystości, żywność, odzież), których intensywny rozwój spowodował nawet powstawanie sieci sklepów przeznaczonych specjalnie dla alergików. Co więcej, chorym na alergię niewątpliwie trudniej spędza się również wakacje. Urlop alergika to organizacyjne wyzwanie, które wymaga specjalnego, rozważnego przemyślenia i przygotowania przed wyjazdem oraz cechuje się szeregiem ostrożności w trakcie podróży i wypoczynku.

W odpowiedzi na uciążliwość w organizacji wypoczynku alergika w ostatnich latach zaobserwowano wzrost usług, produktów i ofert turystycznych przeznaczonych specjalnie dla grupy docelowej osób cierpiących na problemy zdrowotne związane z układem oddechowym. Takimi usługami/produktami/ofertami turystycznymi są m.in.:

1. Oferty destynacji podróżniczych – promocje miejsc, regionów turystycznych, których warunki naturalne (m.in. hipsometryczne, klimatyczne, wodne) sprzyjają uprawianiu sportu na wolnym powietrzu, spacerom i innym formom aktywnego spędzania wolnego czasu. Do takich miejsc niewątpliwie należą wybrzeża (ze względu na wysoką zawartość jodu w powietrzu i stosunkowo niskie stężenia ziaren pyłku) oraz góry (ze względu na czystość rozrzedzonego powietrza, w którym nie występuje wiele alergenów, powyżej górnej granicy lasu następuje bowiem naturalne obumieranie roztoczy, a zawartość alergennego pyłku jest znikoma). Przykładami znanych miejsc wypoczynkowych oferowanych osobom chorującym na alergię są m.in. Wybrzeże Bałtyku (w tym szczególnie Wyspa Borkum w Niemczech, zwana „rajem dla alergików”), czy też strefa Alpine Wellness w Alpach.
2. Ośrodki turystyczno-rekreacyjne (hotele, spa) – miejsca, w których obok usług noclegowych i żywieniowych – odwiedzający mogą skorzystać z zabiegów, leczenia pod okiem wyspecjalizowanego personelu medycznego, a nawet przyjechać na turnusy rehabilitacyjne/zdrowotne. Pionierem wśród „antyalergiczných ośrodków” stała się sieć hoteli Allergie Alpine w Szwajcarii, która szczególnie nacisk kładzie na komfort właśnie alergików podczas ich wakacji. W przygotowanej dla nich ofercie znalazły się w szczególności: wyspecjalizowany personel hotelowy, antyalergiczne materiały i środki czystości na wyposażeniu, strefa spa i wellness, biomenu żywieniowe, dopasowane do potrzeb indywidualnego gościa, a także otaczające ośrodek warunki przyrodnicze, sprzyjające uprawianiu prozdrowotnej aktywności.
3. Oferty sportowe/rekreacyjne – kursy nauki i/lub uprawiania sportów (pod okiem instruktora), które wspomagają leczenie chorób układu oddechowego. Przykładem są turnusy żeglarstwa i windsurfingu organizowane przez Sopocki Klub Żeglarstwa i Ośrodek Terapii, Edukacji i Aktywizacji Sportowej w Sopocie, przeznaczone dla astmatyków i alergików. Indywidualny program tzw. aktywizacji sportowej dostosowany jest do potrzeb każdego uczestnika, w zależności od rodzaju i zaawansowania jego choroby.
4. Infrastruktura podróżnicza – transport sprzyjający alergikom w podróży. Tę nową ofertę przedstawiły ostatnio Szwajcarskie Linie Lotnicze (*Swiss International Air Lines*), które spełniły kryteria przewoźnika „przyjaznego alergikom”, dzięki wprowadzeniu nowoczesnych, antyalergiczných kabin (bez odświeżaczy powietrza podrażniających drogi oddechowe) oraz antyalergiczného menu na pokładzie samolotów.

Wśród wymienionych usług turystycznych brakuje ofert – odpowiadających na potrzeby alergików – związanych z uprawianiem turystyki pieszej. W myśl

definicji produktu turystycznego (m.in. Middleton 1996; Gołembski 1998; Kaczmarek i in. 2005) mogą go stanowić rzeczy, usługi, wydarzenia, imprezy, obiekty, obszary/regiony, z której/go skorzystają potencjalni turyści. Aktualnie brak jest propozycji szlaku turystycznego adresowanego specjalnie dla osób cierpiących na alergię, szczególnie oddechowe. Trasa taka powinna przebiegać przez obszary o niskiej zawartości pyłku roślinnego w powietrzu. Według Kozłowskiej-Szczęsnej i in. (2002) najlepsze warunki do leczenia klimatycznego w silnie bodźcowym klimacie górskim trwają w miesiącach kwiecień–październik. Należy jednak zwracać uwagę na umiejscowienie ośrodka wypoczynkowego, a jako najkorzystniejszą bioklimatycznie strefę podają wymienieni autorzy wyższe partie zboczy o ekspozycji południowej i południowo-zachodniej (Kozłowska-Szczęsna i in. 2002). Bardzo istotną sprawą w kontekście planowania terminu urlopu staje się w ostatnich czasach unikanie sezonu grzewczego ze względu na częste zjawisko smogu. W tej sytuacji kwiecień i druga połowa września nie będą odpowiednimi terminami do wypoczynku alergików. Smog ma bardzo niekorzystne działanie na zdrowie osób uczulonych. Nasila on bowiem objawy astmy, ogranicza aktywność na świeżym powietrzu i powoduje konieczność zażywania większych dawek leków przeciwastmatycznych. Z tego względu więc sezon leczenia klimatycznego ograniczyć się do miesięcy od maja do połowy września.

Celem niniejszego artykułu jest propozycja turystycznego szlaku pieszego skierowana do turystów-alergików, którzy nie chcą rezygnować z przyjemności uprawiania turystyki pieszej. Szlak dla osób cierpiących na alergię wziewne zaprojektowano w trzech wariantach, uwzględniając kondycję fizyczną, zarówno tych najmniej, jak i najbardziej aktywnych. Jego trasy poprowadzono wzdłuż istniejących, popularnych szlaków na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego – miejsca o dużym potencjale turystycznym, również z punktu widzenia grupy docelowej osób uczulonych na alergeny różnych typów.

TECHNIKI BADAŃ

Przy tworzeniu produktu turystycznego szczególną uwagę zwrócono na cechy spełniające warunki takiego produktu. W tym celu proponowany górski szlak turystyczny poddano analizie właściwości wynikających z definicji produktu turystycznego, tj. m.in: wyjątkowość, niepowtarzalność, pomysłowość. W przypadku produktu turystycznego, skierowanego do zdefiniowanej grupy docelowej, uznano, że powinien on również obejmować cechy i warunki produktu oczekiwanego, spełniającego sprecyzowane warunki. Taki produkt często wypełnia również kryteria produktu psychologicznego, pozostającego w świadomości klienta od momentu jego pierwszego kontaktu z produktem aż po zakończenie konsumpcji (Kaczmarek i in. 2005).

W celu stworzenia produktu turystycznego „Górski Szlak dla Alergików” analizie poddano istniejący potencjał turystyczny regionu turystycznego Tatr pod kątem grupy docelowej alergików. Obejmowała ona charakterystykę elementów potencjału turystycznego (Kaczmarek i in. 2005), tj.: 1) walorów naturalnych, 2) zagospodarowania turystycznego (bazy noclegowej, bazy gastronomicznej, bazy towarzyszącej) oraz 3) dostępności komunikacyjnej (infrastruktury drogowej, kolejowej, liniowej).

W procedurze wykorzystano techniki badawcze służące do gromadzenia informacji. Do oceny potencjału turystycznego przeanalizowano dostępną literaturę przedmiotu oraz strony internetowe. Na podstawie literatury i dostępnych witryn Tatrzańskiego Parku Narodowego zaprezentowano ogólną charakterystykę walorów naturalnych oraz dostępność komunikacyjną Tatr. Natomiast w celu określenia obecnego stanu infrastruktury turystycznej dedykowanej alergikom przeanalizowano strony internetowe losowo wybranych 100 obiektów noclegowych i 100 obiektów gastronomicznych w obrębie miasta Zakopanego oraz najbliższych miejscowości. Obiekty te, choć wybierane losowo, obejmowały różny standard oferowanych usług: noclegowych (agroturystyka, pensjonaty, hotele, apartamenty, centra/ośrodki wczasowo-rekreacyjne) i żywieniowych (bary, karczmy, restauracje), w różnych podtatrzańskich miejscowościach (Zakopane, Chochołów, Murzasichle, Biały Dunajec, Witów, Poronin, Bukowina Tatrzańska, Białka Tatrzańska, Kościelisko, Ząb, Małe Ciche).

Analiza powyższych materiałów daje podstawę do dalszych rozważań, w tym szczególnie do gromadzenia informacji w formie wywiadu i ankiet. Te obecnie są w realizacji i będą przedmiotem odrębnego opracowania.

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY TATR Z PUNKTU WIDZENIA GRUPY DOCELOWEJ ALERGIKÓW

Atrakcyjność turystyczna Tatr i okolic zostały już docenione wielokrotnie (m.in. Warszńska 1970, 1971; Muszyńska-Kurnik 2010). Skala tej atrakcyjności niewątpliwie odzwierciedla się w wysokim natężeniu ruchu turystycznego, czy zagospodarowaniu turystycznym regionu (*vide* Bank Danych Lokalnych). Przeanalizowane, dla potrzeb niniejszej pracy, elementy potencjału turystycznego pozwoliły na zgromadzenie wielu informacji, które mogą być wykorzystane w kreowaniu produktu turystycznego skierowanego do grupy docelowej alergików.

Spośród różnych turystycznych walorów Tatr najważniejsze z punktu widzenia osób uczulonych są niewątpliwie walory przyrodnicze. Narażenie na uczulenie wzrasta wraz z zanieczyszczeniami powietrza (Majkowska-Wojciechowska i in. 2005; Weryszko-Chmielewska 2007; Majkowska-Wojciechowska, Wojciechow-

ska 2014), dlatego też alergikom zaleca się wyjazd w wysokie góry, gdzie powietrze wykazuje małą zawartość alergenów. Jednak, w związku ze wspomnianym już zjawiskiem smogu w okresie grzewczym, alergicy powinni bardzo zwracać uwagę na termin urlopu. Rola terenoterapii podkreślana jest również we wzmacnianiu systemu odpornościowego, którego prawidłowe działanie zapobiega alergiom (por. Pidek 2015). Region turystyczny – tatrzański (w regionalizacji turystycznej Cabaja i Kruczka 2007) – stanowi obszar o wysokości do 2499 m n.p.m. Według Kozłowskiej-Szczęsnej (1988), dla alergików najdogodniejsze warunki wysokościowe znajdują się na terenach powyżej 1600 m n.p.m. Zatem specyficzny mikroklimat wysokogórski, czystość wód płynących oraz walory krajobrazowe Tatr tworzą komfortowe warunki przyrodnicze dla odwiedzających z chorobami układu oddechowego.

Z grupy walorów turystycznych najmniejszą wagę pod kątem uwarunkowań zdrowotnych dla alergików mają walory kulturowe. Bogata oferta dziedzictwa historycznego i kulturowego Tatr (m.in. obiekty archeologiczne i sakralne, głazy i tablice pamiątkowe, zabytki techniki i działalności przemysłowej oraz tradycji pasterstwa, a także miejsca znanych ludzi, związanych z Tatrami) może stanowić znakomite uzupełnienie tworzonych dla alergików ofert. Podobnie, elementem dodatkowym mogą być walory specjalistyczne Tatr, w tym szczególnie możliwości uprawiania różnych gałęzi turystyki aktywnej/kwalifikowanej. Dla szczególnie aktywnych fizycznie dostępną formą rekreacji w Tatrach może być turystyka wysokogórska (2000–2500 m n.p.m.), narciarstwo czy taternictwo.

Potencjał turystyczny w zakresie zagospodarowania turystycznego prezentują następujące wyniki analiz:

1. Z analizy stron internetowych obiektów gastronomicznych wynika, że w podtatrzańskich miejscowościach trudno szukać ofert dedykowanych alergikom. Na 100 przeanalizowanych witryn, żaden z lokali nie oferuje menu, które uwzględniałoby dietę bezglutenową, bezmleczną czy bezjajeczną. Dotyczy to zarówno hotelowych restauracji, jak i innych gastronomicznych lokali o niższym standardzie. Brak ofert gastronomicznych dla alergików można jednak zapewnić poprzez bezpośrednie zapytanie do wybranych restauracji o przygotowanie specjalnego menu dla turystów-alergików i jego specjalne zamówienie dla zorganizowanej grupy. Natomiast nieco lepiej przedstawia się sytuacja dotycząca obiektów noclegowych, chociaż na 100 przeanalizowanych internetowych stron hoteli, pensjonatów, obiektów agroturystycznych, znaleziono cztery oferty pokoi dla alergików. W ich wyposażeniu oferowano m.in. antyalergiczne meble, pościel, panele, materace, ręczniki. Oferty te były propozycją różnych obiektów noclegowych, zarówno o wysokim, średnim, jak i niskim standardzie, tj. apartamentów, pensjonatu i małych obiektów agroturystycznych.

2. Po kątem bazy towarzyszącej należy podkreślić znaczną liczbę szlaków turystycznych, szczególnie na dogodnej dla alergików wysokości powyżej 1600 m n.p.m. Daje to możliwość doboru trasy pod kątem zarówno jej długości, jak i sprawności kondycyjnej uczestników wycieczki. Spośród innych elementów bazy można wyróżnić dostępne obiekty rekreacyjne (baseny, spa, wyciągi narciarskie) w wielu miejscowościach regionu. Stwarzają one możliwość kreowania ofert rekreacyjnych i wypoczynkowych dla alergików.

Dostępność komunikacyjna Tatr dla alergików wydaje się zadowalająca. Oprócz dobrych dróg dojazdowych do podtatrzańskich miejscowości, w tym funkcjonującej komunikacji autobusowej, busowej i kolejowej, istotną dla tej grupy docelowej jest obecność w górach Polskich Kolei Linowych. Kolejka linowa stwarza możliwość szybkiego przemieszczenia się w wysokie góry i ominięcia dolin oraz dolnych partii stoków (lasy reglowe, hale), najczęściej porośniętych roślinnością o dużym stężeniu pylenia. Polskie Koleje Linowe, choć działają w kilku miejscach na Podhalu, przenoszą turystów głównie na wysokość ok. 1000–1100 m n.p.m. (m.in. Gubałówka, Jaworzyna Krynicka). Jedynie popularna kolejka na Kasprowy Wierch dowozi turystów w wysokie partie gór, tj. ok. 2000 m n.p.m. Dla wymagającej grupy turystów-alergików można również zapewnić transport, w tym pozwolenie TPN na dojazd autokarem wprost pod stację PKL, w celu uniknięcia dojścia z Kuźnic (2 km) w otoczeniu alergennych łąk regla dolnego. Podobnie zakup biletów na PKL drogą internetową sprawia, iż uniknie się przebywania w czasochłonnej kolejce, również w otoczeniu hal.

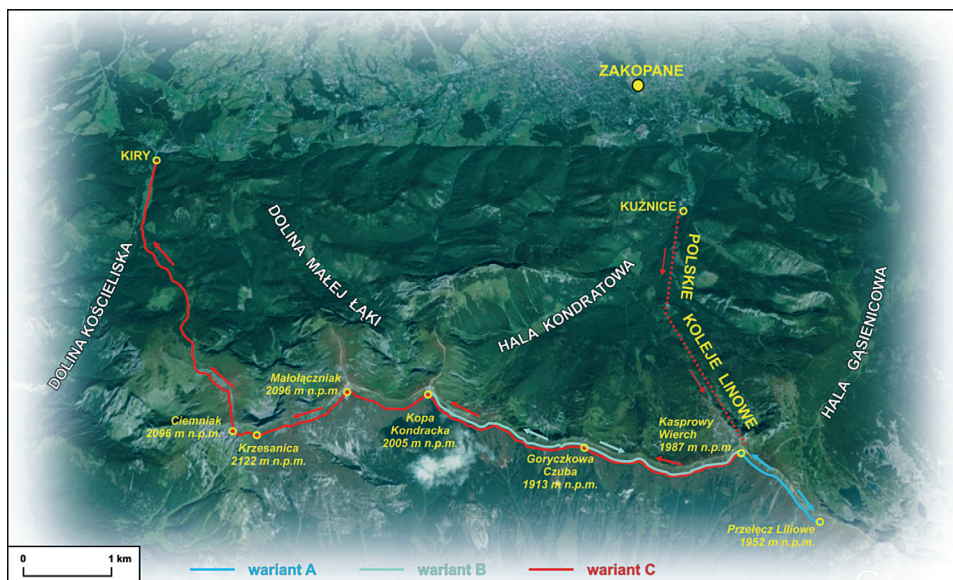
Obok kolejki, w Tatrach działają również obsługiwane przez górali tradycyjne zaprzęgi konne jako środek transportu w dolinach: Chochołowskiej i Rybiego Potoku (droga na Morskie Oko). Jest to z pewnością ważny element krajobrazu i historii Tatr, jednakże niewskazany dla grupy alergików, a szczególnie astmatyków. Sierść zwierząt może wywoływać np. atak astmy lub inne nagłe reakcje alergiczne, dlatego też tego środka transportu nie należy dedykować alergikom.

Wyniki analizy potencjału turystycznego Tatr pokazują, że region ten posiada duże możliwości do przyjęcia alergików, które mogą służyć im w czasie urlopu. Dlatego też region ten może być z powodzeniem wykorzystywany do tworzenia kilku rodzajów ofert dedykowanych tej grupie docelowej. Jedną z nich może być proponowany poniżej górski szlak turystyczny. W zależności od czynnika wywołującego alergię w ofercie wypoczynku dla alergika powinien być uwzględniony optymalny okres, w którym nie kwitną uczulające go rośliny. Jak wiadomo, blisko połowa Polaków ma dodatnie wyniki testów skórnych na alergeny powszechnie występujące, takie jak: trawy, brzoza i roztocza (www.pokonacalergie.org).

SZLAK TURYSTYCZNY DLA ALERGIKÓW

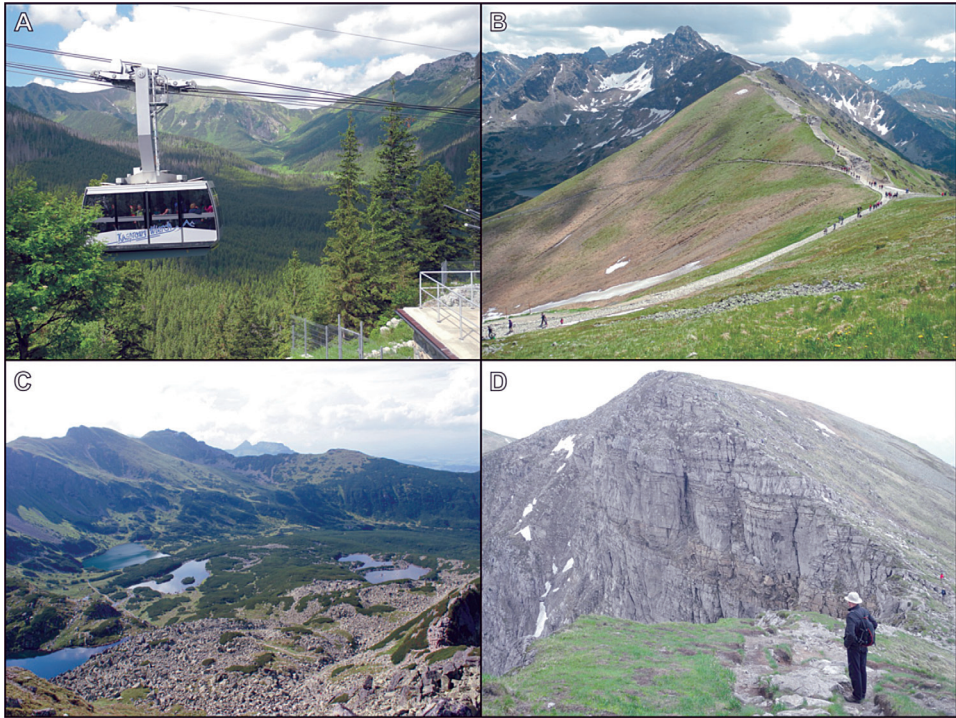
Prezentowana propozycja obejmuje szlak wykorzystujący istniejące trasy w Tatrach. Szlak może rozpoczynać się w Zakopanem, w ośrodku spełniającym standardy wypoczynku dla alergika (Pidek 2015), skąd grupa przewożona jest do Kuźnic na Stację Polskich Kolei Linowych i wjeżdża na Kasprowy Wierch (1987 m n.p.m.). Wjazd kolejką górską pozwala ominąć trasy niższego piętra tatrzańskie roślinności, przebiegające wzdłuż rozległych polan, porośniętych latem i pyłą roślinnością trawiastą. Kolejka w krótkim czasie przenosi turystów na wysokość powyżej 1600 m n.p.m.

Trasa szlaku obejmuje różne warianty do wyboru (ryc. 1), w zależności od sprawności fizycznej uczestników wyprawy. Warianty A i B obejmują wjazd i powrót kolejką linową (ryc. 2A). Są one przeznaczone dla osób o słabszej kondycji fizycznej lub posiadających przeciwwskazania do wysiłku fizycznego. Wariant C powstał z myślą o osobach wysportowanych, lubiących ruch i aktywność fizyczną. W drodze powrotnej wariant ten, jako jedyny, poprowadzony jest łagodnym stokiem lasu reglaowego, omijającego tatrzańskie doliny i polany, które mogą być miejscem występowania potencjalnych alergenów.

Ryc. 1. Propozycja górskiego szlaku turystycznego dla alergików na obszarze Tatrzańskiego Parku Narodowego na tle ortofotomapy (opracowanie własne na podstawie Google Earth)

Fig. 1. A proposal of mountainous tourist trail for people with allergies in the area of Tatra National Park against the background of orthophotomapy (author's own study on the basis of Google Earth)

Ryc. 2. Widok: A) z Myślenickich Turni na kolejkę linową na Kasprowy Wierch; B) z Kasprowego Wierchu na szlak w kierunku Przełęczy Liliowe; C) z Kościelca na Hałą Gąsienicową; D) od strony Ciemniaka na Małolączniak (fot. A. Orłowska)

Fig. 2. A view from: A) Myślenickie Turnie to ropeway to the Kasprowy Wierch mountain; B) from the Kasprowy Wierch mountain to trail directed to Liliowe Pass; C) from the Kościelec Mountain to the Gąsienicowa Valley; D) from the Ciemniak mountain to the Małolączniak mountain (photo A. Orłowska)

W wyborze optymalnego terminu wycieczki i optymalnej trasy zdecydowanie pomocne mogą być wyniki monitoringu pyłkowego, które pozwalają na opracowanie kalendarza pyłkowego dla danego regionu. Kalendarz pylenia wskazuje potencjalne okresy najmniejszego i największego narażenia na kontakt z alergenym pyłkiem (Rapiejko 2004; Weryszko-Chmielewska 2007). Dwuletni monitoring prowadzony przez prof. K. Szczepankę równocześnie na terenie Krakowa i Zakopanego w latach 1995–1996 wykazał, że w samym mieście Zakopane wzór sezonu pyłkowego i jego długość niewiele się różniły w porównaniu do Krakowa (Szczepanek 1997; 2006). Jako pierwsze pyliły leszczyna i olsza (luty–marzec), następnie w kwietniu – wierzba, wiąz, topola, a potem silnie alergizująca brzoza. Pyłek kolejnych drzew pojawiał się w powietrzu w maju, ale należą one do gatunków rzadko wywołujących objawy alergii. Pod koniec maja pojawia się w po-

wietrze silnie uczulający pyłek traw i wkrótce po nim pyłek babki lancetowatej i szczawiu. Duże stężenia tych alergenów utrzymują się w słoneczne dni do połowy lipca lub nawet dłużej. W czerwcu pyłą pokrzywy, a pod koniec lipca dołączają do nich także komosowate i bylica. Spośród alergenów grzybowych silnie uczulające zarodniki grzybów pleśniowych z rodzaju *Alternaria* i *Cladosporium* obecne są w powietrzu od kwietnia do połowy września. Z pewnością jednak zawartość alergizującego pyłku w powietrzu jest znacznie mniejsza powyżej górnej granicy lasu niż w samym Zakopanem, a ponadto powietrze jest czyste, chłodne pozbawione roztoczy i zarodników grzybów pleśniowych. Stąd opracowana trasa uwzględnia jak najdłuższe przebywanie powyżej górnej granicy lasu.

Wariant A

Zakopane – Kuźnice – Kasprowy Wierch – Sucha Przełęcz – Beskid – Przełęcz Liliowe – Beskid – Sucha Przełęcz – Kasprowy Wierch – Kuźnice – Zakopane

Szlak pieszej wędrówki, od Kasprowego Wierchu w stronę wschodnią (fot. 2B), wiedzie do Przełęczy Liliowe przez Beskid, tj. najdalej na wschód wysunięty szczyt Tatr Zachodnich. Z trasy rozpościera się malowniczy widok na urokliwą Halę Gąsienicową (po stronie północnej/polskiej) (fot. 2C) i Dolinę Cichą (po stronie południowej/słowackiej). Szlak jest krótki i łagodny, a przejście nim w obie strony zajmuje maksymalnie ok. 1 godzinę.

Wariant B

Zakopane – Kuźnice – Kasprowy Wierch – Goryczkowa Czuba – Kopa Kondracka – Goryczkowa Czuba – Kasprowy Wierch – Kuźnice – Zakopane

Szlak pieszej wędrówki, od Kasprowego Wierchu w stronę zachodnią, wiedzie do Kopy Kondrackiej – najniższego ze szczytów w obrębie pasma Czerwonych Wierchów. Z trasy podziwiać można goryczkowy stok narciarski, widok na Myślenickie Turnie, Dolinę Goryczkową i Halę Kondratową (po stronie północnej/polskiej) oraz Cichą Dolinę Liptowską (po stronie południowej/słowackiej). Z Kopy Kondrackiej można podziwiać Giewont. Szlak jest znacznie dłuższy i wymagający nieco więcej fizycznego wysiłku. Czas przejścia wraz z drogą powrotną zajmuje do 4 godzin.

Wariant C

Zakopane – Kuźnice – Kasprowy Wierch – Goryczkowa Czuba – Kopa Kondracka – Małolącziak – Krzesanica – Ciemniak – Kiry – Zakopane (1900–2100 m n.p.m.)

Szlak pieszej wędrówki, od Kasprowego Wierchu w stronę zachodnią, wiedzie przez szczyty tzw. Czerwonych Wierchów. Przechodząc m.in. przez Goryczkową Czubę, Kopę Kondracką, Małolącziak (fot. 2D), Krzesanicę, aż po Ciem-

niak, przy znacznym wysiłku fizycznym pokonuje się miejscami łagodną, a miejscami stromą trasę pod górę w rześkim powietrzu. Na trasie rozciągają się widoki na doliny: Małej Łąki, Miętusią czy Tomanową. Droga powrotna z Ciemniaka poprowadzona jest szlakiem czerwonym do Kir, który wiedzie głównie wzdłuż stoku porośniętego lasem reglowym. Czas przejścia całego szlaku (od Kasprowego Wierchu do Kir) zajmuje ok. 6 godzin.

W każdym przypadku oferta powinna przewidywać dłuższy pobyt w rejonie Kasprowego Wierchu (postoje na trasie, posiłki) w celu jak najdłuższego korzystania z silnie bodźcowego klimatu (Kozłowska-Szczęśna 1988; Błażejczyk i in. 1994).

Proponowany szlak można wykorzystać w dalszym rozwijaniu oferty przeznaczonej dla alergików, np. w formie produktu zintegrowanego. Ze względu na dużą zmienność pogody w górach (Błażejczyk i in. 1994) można go łączyć zwłaszcza z ofertą noclegowo-gastronomiczną oraz zabiegami Spa i Wellness, oferowanymi w podtatrzańskich miejscowościach turystycznych, a także z wycieczkami fakultatywnymi, np. do kopalni soli w Wieliczce (Pidek, w druku).

Obszar Tatr ma jak najlepsze możliwości do przyjęcia grupy turystów-alergików. Wysoka atrakcyjność walorów turystycznych, bogate zagospodarowanie turystyczne i dobra dostępność komunikacyjna mogą być wykorzystane do przyjęcia takiej grupy docelowej. Z punktu widzenia alergików wydaje się, że warto na rynku turystycznym tę lukę uzupełniać.

WNIOSKI

Alergicy to wyraźnie ogromna i z roku na rok wzrastająca populacja osób. Jej potrzeby są ściśle określone i wysoce wymagające, ze względu na uciążliwość i ograniczenia w normalnym funkcjonowaniu. Branża turystyczna nie powinna być obojętna na potrzeby tak licznej grupy osób i z powodzeniem może odpowiedzieć na to zapotrzebowanie, wdrażając nowoczesne produkty turystyczne przeznaczone dla uczulonych.

Zaprezentowany produkt turystyczny „Szlak Górski dla Alergików”:

- 1) spełnia wymagania „produktu turystycznego”, a w szczególności charakteryzuje się wyjątkowością i niepowtarzalnością;
- 2) odpowiada na potrzeby alergików, oferując im trasę znaną w popularnych i licznie odwiedzanych Tatrach, przygotowaną w przystępnej dla nich formie;
- 3) uzupełnia lukę na rynku turystyki górskiej, odpowiadającą na potrzeby osób uczulonych na alergeny pyłkowe.

Niniejszy przykład z powodzeniem może być adaptowany/wdrażany w innych licznie odwiedzanych regionach górskich w Polsce i potencjalnie może cie-

zyć się zainteresowaniem osób z kraju i zagranicy. Może on również stanowić produkt turystyki weekendowej lub wakacyjnej, czy też element produktu zintegrowanego.

LITERATURA

- Błażejczyk K., Kozłowska-Szczęśna T., Krawczyk B., 1994: *Recent bioclimatological studies in Poland*, Geographia Polonica, 63, 37–50.
- Cabaj W., Kruczek Z., 2007: *Podstawy geografii turystycznej*, Wyd. Proksenia, Kraków.
- D'Amato G., Cecchi L., Bonini S., Nunes C., Annesi-Maesano I., Behrendt H., Liccardi G., Popov T., van Cauwenberge P., 2007: *Allergenic pollen and pollen allergy in Europe*, Allergy, 62, 976–990.
- Gołębski G., 1998: *Przedsiębiorstwo turystyczne w gospodarce wolnorynkowej*, Wydawnictwo AE, Poznań.
- Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., 2005: *Produkt turystyczny. Pomysł, Organizacja, Zarządzanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Kozłowska-Szczęśna T., 1988: *Types of bioclimate in Poland*, Geographia Polonica, 53, 135–140.
- Kozłowska-Szczęśna T., Błażejczyk K., Krawczyk B., Limanówka D., 2002: *Bioklimat uzdrowisk polskich i możliwości jego wykorzystania w lecznictwie*, IG i PG PAN, Warszawa.
- Majkowska-Wojciechowska B., Balwierz Z., Pełka J., 2005: *Porównanie dynamiki opadu pyłkowego w środowisku miejskim i wiejskim centralnej Polski*, Alergia Astma Immunologia, 10, 139–147.
- Majkowska-Wojciechowska B., Wojciechowska A., 2014: *Eksplzja alergii wobec pyłku roślin – czynniki ryzyka rozwoju tej grupy chorób. Streszczenia Konferencji Naukowej „Pylek roślin i alergie pyłkowe”*, Lublin, 30–31.05.2014, 4–7.
- Middleton V.T.C., 1996: *Marketing w turystyce. Polska Agencja Promocji Turystyki*, Warszawa.
- Muszyńska-Kurnik M., 2010: *Atrakcyjność turystyczna Tatrzańskiego Parku Narodowego. Nauka a zarządzanie obszarem Tatr i ich otoczeniem*, t. III, 69–73.
- Pidek I.A., 2015: *Oferta turystyczna dla alergików jako jedno z wyzwań współczesnej turystyki*, [w:] Wdowiak A., Tucki A. (red.), *Aspekty środowiskowo-rekreacyjne i prawne zdrowia człowieka*, Wyd. Włodawa, 229–241.
- Rapiejko P., 2004: *Pylek roślin jako źródło alergenów*, Przegląd Alergiczny, 7–12.
- Szczepanek K., 1997: *Monitoring aerobiologiczny 1995–1996*, [w:] *Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Biologia kwitnienia, nektarowania i zapylania roślin”*, Lublin, 13–14.11.1997, 184–189.
- Szczepanek K., 2006: *Historia badań występowania i koncentracji pyłku roślin i zarodników grzybów w powietrzu w Polsce*, [w:] E. Weryszko-Chmielewska (red.), *Pylek roślin w aeroplanktonie różnych regionów Polski*, Wyd. Farmaceutyczny Akademii Medycznej, Lublin, 7–12.
- Warszyńska J., 1970: *Waloryzacja miejscowości z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej (zarys metody)*, Zesz. Nauk. UJ, Prace Geogr., 27.
- Warszyńska J., 1971: *Waloryzacja miejscowości z punktu widzenia atrakcyjności turystycznej*, Prace Geograficzne UJ, 49, 14–35.
- Weryszko-Chmielewska E. (red.), 2007: *Aerobiologia*, Wyd. Akademia Rolnicza, Lublin.

NETOGRAFIA

www.pokonacalergie.org (dostęp: 10.04.2017)

SUMMARY

Among the tourist services offered in Poland for a group of people with allergies, which increases rapidly, there are no listings related to the practice of hiking. The aim of this article is to offer a tourist walking trail in the Tatras for allergy sufferers, which combines active holidays with avoidance of allergens and comfort of being in the clear air above the upper forest limit. The trail has been designed in three variants, taking into account the physical condition of potential users. Its routes run along existing, popular trails in the Tatra National Park.